

ПРАВОВІ ЗАСОБИ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ УЧАСНИКІВ ЦИВІЛЬНОГО ОБОРОТУ, ТОВАРІВ І ПОСЛУГ

Митна справа // Науково-аналітичний журнал. – Львів, Вип.1. – 2009. – С.40-46.

Коросташова І.М.

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ УЄФА: ДЕЯКІ АСПЕКТИ ОХОРОНИ ТА ЗАХИСТУ ПРАВ В ПЕРІОД ПІДГОТОВКИ ТА ПРОВЕДЕННЯ ФІНАЛЬНОЇ ЧАСТИНИ ЧЕМПІОНАТУ ЄВРОПИ 2012 РОКУ З ФУТБОЛУ В УКРАЇНІ.

Важко переоцінити значення для економіки та міжнародного іміджу нашої держави надання Україні та Польщі права на проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу. В рамках цієї події Україна та Польща мають статус «Приймаючої країни (асоціації)», що несе відповідальність за широке коло питань, які стосуються організації та проведення фінальної частини чемпіонату.

Однією з найсуттєвіших правових умов проведення чемпіонату є захист інтелектуальної власності об'єднання європейських футбольних асоціацій (УЄФА). У зв'язку з чим УЄФА висуває низку вимог для приймаючої країни в тому числі, щодо прийняття спеціального законодавства, що має регламентувати дієвий механізм захисту інтелектуальної власності УЄФА. При цьому, засоби такого захисту стосовно порушень прав інтелектуальної власності мають бути швидкими та дієвими. На виконання цих вимог Україною було прийнято низку спеціальних нормативних актів різної юридичної сили, що стосуються охорони та захисту інтелектуальної власності УЄФА.

Так, Закон України «Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні» від 19 квітня 2007 року N 962-V, визначає основні поняття та терміни, органи управління організацією та проведенням чемпіонату і їх компетенцію, питання що стосуються технічної сторони проведення чемпіонату, забезпечення прав інтелектуальної власності УЄФА, орган, що має встановлювати тимчасові правила переміщення через митний кордон України іноземної валюти та чеків в іноземній валюті, переказу

в Україну / з України іноземної валюти, а також обміну іноземної валюти, відповідальність за порушення вимог цього Закону тощо.

Законодавство України визначає поняття інтелектуальної власності УЄФА, як - права на об'єкти права інтелектуальної власності УЄФА, включаючи знаки та комерційні права, патенти, статистичні, інформаційні та інші матеріали, інформацію або інші дані (впорядковані чи записані в базу даних у будь-якій формі або в будь-якому форматі чи в іншому вигляді), права на базу даних (зокрема виключні або інші права), а також інші права (зареєстровані чи незареєстровані) на об'єкти права інтелектуальної, в тому числі промислової, власності УЄФА [1].

Слід сказати, що згідно актів Об'єднання Європейських футбольних асоціацій - УЄФА є винятковим власником всіх існуючих та майбутніх Маркетингових прав, медіа-прав та інших комерційних прав, що стосуються до ЄВРО УЄФА 2012 в тому числі щодо інтелектуальної власності чемпіонату [2, с.19]. Однак, у національному законодавстві України, серед суб'єктів, що мають усі права щодо інтелектуальної власності УЄФА ЄВРО 2012, названий також і «комерційний партнер» УЄФА [1, ч.1 ст.6]. У пункті п.4 ст.1 зазначеного закону поняття «комерційний партнер», визначається, як - установа, якій УЄФА надає комерційні права, щодо організації та проведення чемпіонату. У зв'язку з цим виникає питання, які саме установи можуть отримати статус «комерційного партнера УЄФА», і, які права щодо інтелектуальної власності можуть передаватися УЄФА такому партнеру.

Акти Об'єднання європейських футбольних асоціацій визначають, види комерційних партнерів, серед яких: «Офіційний партнер», «Спонсор», «Постачальник», «Національний партнер з підтримки», «Офіційний продукт» або «Ліцензіат» [2, с.19]. Таким комерційним партнерам, УЄФА за договором надає маркетингові права стосовно інтелектуальної власності.

Національне законодавство з питань ЄВРО УЄФА 2012, не визначає поняття «маркетингових прав», а дає поняття «комерційних прав» Отже, комерційними правами є - права та правомочності, що пов'язані з організацією чемпіонату, включаючи права на рекламу, маркетинг, продаж, ліцензування, комерційну концесію, спонсорство, представницькі заходи, публікації, програми телебачення [1, п.5 ст.1]. Таким чином, національне законодавство України називає маркетинг

(маркетингові права), як одну з складових комерційних прав УЄФА ЄВРО 2012.

Перелік маркетингових прав УЄФА ЄВРО 2012, визначається актами Об'єднання європейських футбольних асоціацій, серед таких прав виділяють: 1) призначення комерційних партнерів; 2) використання торгових текстових марок, позначень, логотипів, символів, емблем, девізів, та іншої інтелектуальної власності, розробленою самою УЄФА чи від її імені, або іншим чином приналежної УЄФА у зв'язку із УЄФА ЄВРО 2012, включаючи, для попередження сумнівів, пов'язаних з ним бренд-образів та графіки, прізв'язків та будь-яких інших символів, ухвалених УЄФА ЄВРО 2012; 3) продаж всіх спонсорських, рекламних промоуційних, готельно-гостинних та інших можливостей, пов'язаних з УЄФА ЄВРО 2012; 4) продаж будь-яких продуктів в офіційних місцях та ліцензування усіх концесій, франчайзингу, виставок, показу зразків, демонстрацію та право продажу в офіційних місцях; 5) надання всіх прав торгівлі та ліцензування у тому числі але не виключно на електронні ігри та на CD-ROM, що стосуються УЄФА ЄВРО 2012 та прав використання текстових торгових марок, позначень, логотипів, символів, емблем, дивізів та іншої інтелектуальної власності УЄФА, розробленої у зв'язку із УЄФА ЄВРО 2012 та спеціально до нього; використання звичайних чи електронних друкованих матеріалів, вироблених у зв'язку із УЄФА ЄВРО 2012, таких як плакати, путівки, програми, журнали, карти, буклети, книжки, електронні видання, інтерактивні CD та CD-ROM; 6) виробництво та використання будь-яких музичних композицій для УЄФА ЄВРО 2012 та будь-яких офіційних фільмів про УЄФА ЄВРО 2012; 7) продаж реклами у та на всі офіційно друковані матеріали, що створюються УЄФА ЄВРО 2012, у тому числі але не виключно, акредитації, квитки, запрошення, плакати, путівки, програми, карти, буклети, книжки.

На теперішній час, інформація, щодо комерційної програми та комерційних партнерів УЄФА ЄВРО 2012 не є поширеною в Україні, однак, можна назвати компанії, що набули такого статусу під час проведення чемпіонату УЄФА ЄВРО 2008, серед яких:

- 6 «партнерів EUROTOP» з всесвітніми правами на 4 змагання УЄФА ЄВРО 2008™ (Carlsberg, MacDonalds, JVS, CocaCola, MasterCard, Honda, KIA);

- 4 «офіційних спонсора ЄВРО» з всесвітніми правами на УЄФА ЄВРО 2008™ (Continental, Castrol, adidas, Canon);

- 4 національних спонсори в Австрії з національними правами на УЄФА ЄВРО 2008™ (Post.at, TELEKOMAUSTRIA, UniCreditGroup, HUBLOT watches);

- 4 національних спонсори в Швейцарії з національними правами на УЄФА ЄВРО 2008™ (Kinder.nutella, swisscom, UBS, HUBLOT watches).

Отже, зазначеним комерційним партнерам УЄФА надало виключні всесвітні або національні права на ряд об'єктів інтелектуальної власності, що використовувалась на офіційній продукції УЄФА ЄВРО 2008™, а саме: 1) продукції комерційних партнерів; 2) рекламній продукції; 3) офіційній ліцензованій продукції.

Слід сказати, що комерційні партнери могли використовувати на своїй продукції офіційні знаки УЄФА ЄВРО™ й у свою чергу перелік продукції комерційних партнерів наводиться в інструкції по захисту торгових марок.

На рекламній продукції УЄФА має зазначатися торгова назва або торговий знак уповноваженого партнера та офіційні знаки, а також знаки уповноваженого виробника. Як правило, рекламна продукція розповсюджується безкоштовно або продається за максимально зниженими цінами з метою просування продукції уповноважених партнерів УЄФА.

Ліцензована продукція з символікою УЄФА виготовляється ліцензіатом комерційним партнером, якого УЄФА призначило, як компанію «ліцензіата».

Відповідно до норм національного законодавства Україна гарантує захист прав інтелектуальної власності та комерційних прав УЄФА та її комерційних партнерів. Крім того, ч.2 ст.6 Закону України «Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні», вміщує прямі заборони щодо прямого та непрямого використання у будь-який спосіб без дозволу УЄФА будь-якого найменування, позначення, а також знака чи іншого об'єкта права інтелектуальної власності УЄФА та недозволеного маркетингу, а саме діяльності, пов'язаної з проведенням чемпіонату (з маркетингу, реклами, зв'язків з громадськістю), яка здійснюється з метою отримання прибутку від гудвілу особою, яка не має на це відповідного дозволу УЄФА.

Слід сказати, що на початку підготовчого етапу та впродовж усієї підготовки до чемпіонату, важлива роль відведена саме органам державної системи охорони прав інтелектуальної власності - МОН

України, (це наприклад, забезпечення підготовки та перепідготовки у вищих навчальних закладах міст Києва, Дніпропетровська, Донецька, Львова, Одеси та Харкова працівників сфери обслуговування, правоохоронних та контролюючих органів, волонтерів та інших фахівців з інтелектуальної власності, іноземних мов для забезпечення потреб у рамках проведення чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні та ін.). Особлива роль на зазначеному етапі відведена Державному департаменту інтелектуальної власності МОН України, на який покладено обов'язки щодо: а) проведення експертизи заявок на інтелектуальну власність УЄФА спеціалізованою групою експертів невідкладно та ефективно, з тим щоб державна реєстрація цієї власності здійснювалася протягом шести місяців з дня надходження відповідної заявки; б) швидке виявлення заявок, що суперечать будь-якій заявці або реєстрації УЄФА, розгляд спеціалізованою групою експертів у терміновому порядку заперечень проти зазначених заявок та невідкладне прийняття в установленому законом порядку відповідних рішень[1, ч.3 ст.6]. Таким чином, цією нормою законодавець: а) обмежив ДДІВ у строках проведення реєстрації об'єктів інтелектуальної власності УЄФА в Україні (6 місяців) та б) зобов'язав цей орган відмовляти в реєстрації об'єктів права інтелектуальної власності знаків для товарів і послуг, промислових зразків), що тим чи іншим способом вказують на зв'язок з чемпіонатом Європи 2012, суб'єктам, які не мають до цього чемпіонату ніякого відношення.

Слід сказати, що набуття правової охорони на об'єкти інтелектуальної власності УЄФА та захист цих прав здійснюються в порядку встановленому чинним законодавством України, з урахуванням зобов'язань взятих країною у контексті організації та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу. У цьому розділі «Угоди про проведення фінального турніру чемпіонату Європи™ УЄФА 2010/12 з футболу», укладеною спілкою європейських футбольних асоціацій (УЄФА) та «Приймаючою асоціацією (Польською футбольною асоціацією й Федерацією футболу України), достатньо чітко визначено десять основних положень щодо інтелектуальної власності УЄФА Євро 2012. Цей розділ містить положення щодо прав та обов'язків сторін стосовно об'єктів інтелектуальної власності УЄФА, їх реєстрації та використання, прибутків УЄФА від інтелектуальної власності, а також гарантії приймаючої асоціації щодо об'єктів інтелектуальної власності УЄФА. Так, наприклад, п.7.3. цієї Угоди, зобов'язує приймаючу асоціацію забезпечити, щоб всі знаки

(будь-які або всі теперішні та майбутні торгові марки, марки послуг, назви, емблеми, гасла, підписи, цифри, конструкції, логотипи, відзняті матеріали, зображення та/або анімація (як зареєстровані, так і незареєстровані) та будь-які застосування для захисту та реєстрації (а також всі пов'язані з нею поновлення та подовження у всьому світі), що відносяться до турніру, включаючи, без обмежень, Логотип, Приз, Талісман та інші види її репрезентації, разом з усіма відповідними рекламними плівками, звуками та музикою (якщо є), що використовуються з дозволу УЄФА та у зв'язку з турніром) могли б отримати повну реєстрацію у приймаючій країні, та має забезпечити, щоб Уряд надав чинності та повне право застосовувати спеціальне законодавство по захисту інтелектуальної власності [2, с.57-73]. Слід сказати, що на виконання законодавства України та досягнутих з УЄФА домовленостей, МОН України надано ряд гарантій та визначено заходи, щодо забезпечення належної правової охорони інтелектуальної власності УЄФА, в тому числі, на теперішній час уже здійснено реєстрацію низки позначень УЄФА ЄВРО 2012.

Повертаючись до зобов'язання, що впливає з пункту «б» ч.3 ст.6 Закону України «Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні», слід зазначити, що спокуса, щодо здійснення реєстрації та використання суб'єктами, які не мають ніякого відношення до чемпіонату Європи 2012 позначень, що вказують на зв'язок з чемпіонатом є досить високою. Так, фахівці Державному департаменту інтелектуальної власності МОН України, відмічають непоодинокі випадки подання заявок на реєстрацію таких позначень. Найбільш поширеними позначеннями, що заявляються як знаки таких осіб, є позначення, що виключно складаються або включають: «EURO – 2012» ; «ЄВРО 2012»; «ФУТБОЛ 2012»; «2012»; Україна 2012» «УЕ фа!» При цьому, вже сьогодні декільком таким заявникам відмовлено в реєстрації знаків для товарів і послуг [3, с.7].

Так, відповідно до ст.ст.257 та 257-1 Митного кодексу України, сприяння захисту прав інтелектуальної власності, здійснюється митними органами: на підставі даних митного реєстру об'єктів права інтелектуальної власності та за ініціативою митного органу[4], що сьогодні відповідають вимогам Угоди ТРІПС [5]. Однак, як зазначає Гашицький О.А., визначені законодавством повноваження Держмитслужби України не дозволяють перешкоджати недозволеному маркетингу, окрім випадків, коли такий маркетинг пов'язаний з переміщен-

ням товарів та транспортних засобів через митний кордон, при якому порушуються права інтелектуальної власності УЄФА, щодо яких митні органи поінформовані [6, с.42].

Слід зазначити, що сьогодні в Україні вже, прийнято ряд важливих нормативних актів, які регулюють питання щодо здійснення захисту прав інтелектуальної власності УЄФА, серед яких: Указ Президента України «Про забезпечення підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу», яким затверджено склад Координаційної ради з підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу [7]; розпорядження Кабінету Міністрів України про «Деякі питання підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу», яким схвалено Концепцію Державної програми підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу [8], розпорядження Кабінету Міністрів України «Про утворення Координаційної ради з питань захисту прав інтелектуальної власності УЄФА» від 30.01.2008р. №168-р [9], постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Координаційну раду з питань захисту прав інтелектуальної власності УЄФА та складу Координаційної ради» від 02.07.2008 року № 601, яка є допоміжним органом, що утворений на час підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу. Основними завданнями цієї Координаційної ради є: сприяння організації узгодженої діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо запобігання та припинення порушень права інтелектуальної власності УЄФА шляхом подання КМУ пропозицій стосовно координації дія зазначених органів, забезпечення їх взаємодії з власниками прав на об'єкти права інтелектуальної власності та суб'єктами господарювання усіх форм власності; підготовка пропозицій щодо створення умов для ефективної взаємодії правоохоронних і контролюючих органів стосовно запобігання та припинення порушень права інтелектуальної власності УЄФА; підготовка пропозицій щодо розроблення нормативно-правових актів з питань, що належать до її компетенції [10].

Слід сказати, що випадки порушень прав інтелектуальної власності УЄФА можуть виникнути, як на підготовчому етапі, так і під час проведення змагань. Такими порушеннями прав інтелектуальної власності УЄФА можуть бути: порушення, що здійснюються третіми особами - використання знаку УЄФА Євро 2012™ (підробка проду-

кції з позначеннями, що вказують та зв'язок з чемпіонатом, продаж підробок несанкціонована рекламна продукція, що ввозиться в Україну та (або) проноситься на стадіон); порушення контрактів комерційними партнерами УЄФА; паразитичний маркетинг (несанкціонована реклама на будівлях; несанкціонована реклама через засоби передачі інформації; несанкціоноване розповсюдження рекламної продукції на території стадіону та поблизу нього); організація несанкціонованих публічних заходів (публічний показ) тощо.

За інформацією, юридичного радника УЄФА Франсуа Жиндра [11], під час підготовки та проведення чемпіонату УЄФА Євро 2008, більшу частину виявлених порушень склав саме паразитичний маркетинг (більше 50 %), друге та третє місце відповідно – махінації з квитками та несанкціоновані публічні заходи, на четвертому місці - підробки продукції, на п'ятому та шостому місці – заперечення та судові розгляди. Що у свою чергу означає, що випадки порушення контрактів була досить незначною, а от левову долю усіх порушень склали порушення, що тягнуть за собою адміністративну та кримінальну відповідальність, припинення яких вимагає значних зусиль з боку державної системи захисту прав інтелектуальної власності.

Таким чином, для виконання досягнутих домовленостей та гарантій України щодо забезпечення прав інтелектуальної власності УЄФА у зв'язку з підготовкою та проведенням в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу, мають бути задіяні, органи, що відносяться до державної системи охорони прав інтелектуальної власності – Міністерство освіти і науки України (МОН України), у складі якого діє Державний департамент інтелектуальної власності (ДДІВ) та органи державної системи захисту прав інтелектуальної власності – що складається з судових, контролюючих (Антимонопольний комітет України, Держмитслужба України, Державна податкова адміністрація та ін.) та правоохоронних органів держави (МВС, СБУ), які здійснюють цивільно-правовий, адміністративний та кримінальний захист прав інтелектуальної власності в Україні. Крім того, важливим завданням, як на підготовчому етапі, так і під час проведення чемпіонату - є забезпечення злагодженої роботи зазначених органів держави щодо охорони та захисту прав інтелектуальної власності УЄФА.

Список літератури

1. Закон України «Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні» від 19 квітня 2007 року N 962-V;
2. Інтелектуальна власність Об'єднання європейських футбольних асоціацій: законодавство про правову охорону та захист в Україні / Укладачі: А.М.Горнісевич, А.С.Негрієнко. – Державний департамент інтелектуальної власності ДДІВ, ДП «Український інститут промислової власності», Київ, 2008;
3. Міндрул А. Питання підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу в контексті забезпечення охорони прав інтелектуальної власності УЄФА/ Інтелектуальна власність. – К., 2008. – вип. №2, С.4-8;
4. Митний кодекс України від 11 липня 2002р., в редакції Закону України «Про внесення змін до Митного кодексу України (щодо сприяння захисту прав інтелектуальної власності під час переміщення товарів через митний кордон України)» від 16 листопада 2006р. №359-V;
5. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (ТРИПС);
6. Гашицький О. Можливості Держмитслужби України щодо захисту прав інтелектуальної власності УЄФА на сучасному етапі / Інтелектуальна власність. – К., 2008. – вип. №12, С.41-43;
7. Указ Президента України «Про забезпечення підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012року з футболу» від 08.05.2007 року № 389/2007;
8. Розпорядження Кабінету Міністрів України про «Деякі питання підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012року з футболу» від 11.07.2007р. №502-р;
9. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про утворення Координаційної ради з питань захисту прав інтелектуальної власності УЄФА» від 30.01.2008р. №168-р;
10. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Координаційну раду з питань захисту прав інтелектуальної власності УЄФА та складу Координаційної ради» від 02.07.2008 року № 60;
11. Франсуа Жиндра, Юридичне обслуговування змагань УЄФА / Захист Прав Інтелектуальної Власності УЄФА Приклади УЄФА ЄВРО 2008™ з поглядом на УЄФА ЄВРО 2012™, Київ, 16 грудня 2008.